

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 743/2016-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. septembra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Augustínom Tomášom, Floriánska 16, Košice, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 7 CoD 53/2014 a výrokom jeho rozsudku z 18. novembra 2015, ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Košice I sp. zn. 14 C 936/2000 z 21. januára 2014 v spojení s doplnčacím rozsudkom Okresného súdu Košice I sp. zn. 14 C 936/2000 z 3. apríla 2014, okrem výroku o trovách konania medzi účastníkmi konania, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. marca 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. Augustínom Tomášom, Floriánska 16, Košice, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 CoD 53/2014 (ďalej len „napadnuté konanie“) a výrokom jeho rozsudku z 18. novembra 2015, ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 14 C 936/2000 z 21. januára 2014 v spojení s dopĺňacím rozsudkom okresného súdu sp. zn. 14 C 936/2000 z 3. apríla 2014, okrem výroku o trovách konania medzi účastníkmi konania (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka je ako žalovaná účastníčkou konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 14 C 936/2000 o neplatnosť závetu [REDAKOVANÉ] spísaného 17. júla 1997 notárom [REDAKOVANÉ] notárskou zápisnicou č. N 199/97, Nz 196/97 (ďalej len „závet [REDAKOVANÉ]“) a o určenie, že pôvodná žalobkyňa [REDAKOVANÉ] je dedičkou po [REDAKOVANÉ]. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 14 C 936/2000 z 29. septembra 2006 (ďalej len „rozsudok z 29. septembra 2006“) bola žaloba zamietnutá. Na základe odvolania krajský súd rozsudkom sp. zn. 9 CoD 130/2006 z 12. novembra 2007 (ďalej len „rozsudok z 12. novembra 2007“) v spojení s dopĺňacím rozsudkom sp. zn. 9 CoD 130/2006 z 19. novembra 2007 (ďalej len „dopĺňací rozsudok z 19. novembra 2007“) zmenil rozsudok okresného súdu z 29. septembra 2006 a určil, že závet [REDAKOVANÉ] je neplatný a že pôvodná žalobkyňa [REDAKOVANÉ] je dedičkou po [REDAKOVANÉ], a zároveň vyslovil, že účastníkom konania náhradu trov konania nepriznáva.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako dovolací súd uznesením sp. zn. 4 Cdo 98/2008 zo 17. februára 2010 zrušil rozsudok krajského súdu z 12. novembra 2007 v spojení s dopĺňacím rozsudkom z 19. novembra 2007 a vec vrátil krajskému súdu na nové konanie. Krajský súd uznesením sp. zn. 6 CoD 41/2010

z 30. decembra 2010 zrušil rozsudok okresného súdu z 29. septembra 2006 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Okresný súd vo veci znovu konal a rozsudkom sp. zn. 14 C 936/2000 zo 6. mája 2011 (ďalej len „rozsudok zo 6. mája 2011“) opätovne rozhodol o žalobe tak, že ju zamietol. Na základe odvolania krajský súd uznesením sp. zn. 9 CoD 50/2011 z 28. júna 2013 rozsudok okresného súdu zo 6. mája 2011 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Okresný súd následne rozsudkom sp. zn. 14 C 936/2000 z 21. januára 2014 (ďalej len „rozsudok z 21. januára 2014“) určil, že závet [REDACTED] je neplatný a že pôvodná žalobkyňa [REDACTED] je dedičkou po [REDACTED]. Okresný súd zároveň rozsudkom z 21. januára 2014 zaviazal sťažovateľku nahradiť trovy konania a doplnčacím rozsudkom sp. zn. 14 C 936/2000 z 3. apríla 2014 ju zaviazal nahradiť žalobkyniam v 1. a 2. rade trovy konania v sume 182,57 € a zaplatiť trovy štátu v sume 378,41 €. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok okresného súdu z 21. januára 2014 v spojení s doplnčacím rozsudkom zo 7. marca 2014, okrem výroku o trovách konania medzi účastníkmi konania, potvrdil a rozsudok okresného súdu z 21. januára 2014 v spojení s doplnčacím rozsudkom zo 7. marca 2014 vo výroku o trovách konania zrušil a v rozsahu zrušenia vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie.

Sťažovateľka namieta, že napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorým rozsudok okresného súdu z 21. januára 2014 v spojení s doplnčacím rozsudkom zo 7. marca 2014, okrem výroku o trovách konania medzi účastníkmi konania, potvrdil, ako aj postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľka argumentuje, že z vykonaného dokazovania, a to konkrétne z notárskej zápisnice sp. zn. N 199/97, Nz 196/97 spísanej notárom [REDACTED] 17. júla 1997, vyplýva, že táto bola napísaná, závetkyni a svedkom prečítaná a vysvetlená, pričom závetkyňa ju schválila a vyhlásila, že obsahuje jej poslednú vôľu, a to všetko „*pred prítomnými svedkami úkonu* [REDACTED] *a* [REDACTED]. *Prvostupňový súd*

k uvedenému uviedol, že teda aj napriek tomu, že notár v zápisnici uviedol, že osvedčuje, že o tomto právnom úkone (prejave vôle poručiteľky do zápisnice pojatej) pred prítomnými svedkami (tohto) úkonu (prejavu vôle) poručiteľky bola notárska zápisnica ním napísaná, v skutočnosti tam svedkyne pri prejave vôle poručiteľky neboli a preto nebola dodržaná forma, ktorú Notársky poriadok pre právny úkon ako závet ustanovuje. K uvedenému je potrebné uviesť, že nejde len o vyhlásenie notára, ale taktiež o vyhlásenie obidvoch svedkýň, ktoré pravdivosť tohto vyhlásenia osvedčili svojimi podpismi na prvej aj druhej strane notárskej zápisnice. Pokiaľ súd dospel k tak vážnemu záveru o tom, že svedkyne neboli prítomné pri prejave vôle poručiteľky, bol povinný sa svedkýň na preukázanie tejto skutočnosti dopytovať a dopytovať sa na dôvody rozporuplnosti svojich vyhlásení v notárskej zápisnici a v samotnom konaní pred súdom. Súd však tieto skutočnosti bližšie neskúmal a bez existencie relevantných dôkazov, ktoré by jednoznačne preukazovali, že svedkyne neboli prítomné pri prejave vôle poručiteľky o tom, čo má byť obsahom závetu, označil závet za neplatný len pre nedodržanie formy.“.

Podľa názoru sťažovateľky okresný súd postupoval v rozpore s v tom čase platným a účinným § 132 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), keďže z jeho rozsudku z 21. januára 2014 v spojení s doplnčiacim rozsudkom zo 7. marca 2014, s ktorými krajský súd vyslovil napadnutým rozsudkom súhlas, nie je vôbec zrejmé, ako vyhodnotil výpoveď samotného notára, z ktorej absolútne nevyplývalo, že by svedkyne neboli v skutočnosti prítomné pri prejave vôle poručiteľky.

Sťažovateľka zdôrazňuje, že v konaní bolo jednoznačne preukázané, že „vôľa poručiteľky bola vždy jasná, určitá a zrozumiteľná. Poručiteľka bola schopná posúdiť následky svojho konania a robiť poriadok so svojím majetkom pre prípad smrti, spôsobom nepripúšťajúcim pochybnosti o tom, čo chcela prejaviť a aký poriadok so svojím majetkom pre prípad smrti chcela urobiť, zriadila závet vo forme notárskej zápisnice pred dvoma svedkami, v ktorom všetok svoj majetok odkázala sťažovateľke ako jednej a univerzálnej dedičke. Tento závet urobila slobodne a z vlastného rozhodnutia.“.

Sťažovateľka ďalej namieta, že krajský súd vec nesprávne právne posúdil, keď aplikoval § 49 zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov. Podľa sťažovateľky „súd nevykonal žiadne dôkazy, z ktorých by vyplývala neschopnosť poručiteľky čítať alebo písať tak, ako to predpokladá § 49 Notárskeho poriadku, na ktorom súd postavil svoj rozsudok. Všetky... dôkazy... podľa názoru žalovanej preukazujú, že [REDAKOVANÉ] v čase spisovania závetu nebola osobou, ktorá nemohla čítať alebo písať, bola spôsobilá nakladať so svojim majetkom pre prípad smrti a urobila všetko pre to, aby nebolo možné jej prejav vôle spochybniť.“.

Z napadnutého rozsudku krajského súdu podľa názoru sťažovateľky nie je zrejmé ani to, ako krajský súd dospel k záveru, že pôvodná žalobkyňa [REDAKOVANÉ] je dedičkou po [REDAKOVANÉ]. Podľa sťažovateľky je napadnutý rozsudok krajského súdu v tejto časti nepreskúmateľný, keďže z neho „nevyplyvajú žiadne informácie ako súd zisťoval okruh dedičov a ako vôbec dospel k potrebe aplikovať ustanovenie § 475 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Žalovaná sa preto ani nemôže relevantne brániť proti uvedenému výrok súdu a považuje ho za nepreskúmateľný. Navyše tak, ako vyplýva zo samotného v konaní napádaného závetu zriadeného dňa 17. 07. 1997 vo forme notárskej zápisnice, poručiteľka v tomto závete odvolala všetky svoje doterajšie závety, najmä závet napísaný do notárskej zápisnice notárom [REDAKOVANÉ] dňa 11. 04. 1997 pod č. N 102/97, Nz 97/97. Pokiaľ teda vychádzame zo záveru, že závet zo dňa 17. 07. 1997 je neplatný pre nedodržanie formálnych náležitostí je neplatná aj tá jeho časť, ktorou poručiteľka odvolala závet zo dňa 11. 04. 1997 a ako dedičia by mali nastúpiť závetní dedičia, ktorých poručiteľka v tomto závete ustanovila.“.

Sťažovateľka tvrdí, že „nevysporiadanie sa s námietkami sťažovateľky zásadného charakteru zakladá nepreskúmateľnosť napádaného rozhodnutia z dôvodov nedostatočného a riadneho odôvodnenia rozhodnutia“.

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a základné právo [REDAKOVANÉ] na spravodlivé prerokovanie jej veci zakotvené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, boli porušené Rozsudkom Krajského súdu v Košiciach, sp. zn. 7 CoD/53/2014-445 zo dňa 18. 11. 2015 v rozsahu jeho prvého výroku a postupom súdu, ktorý mu predchádzal.

2. Ústavný súd SR v zmysle § 56 ods. 3 písm. b/ zákona č. 38/1993 Z. z., zrušuje Rozsudok Krajského súdu v Košiciach, sp. zn. 7 CoD/53/2014-445 zo dňa 18. 11. 2015 a vec vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Košiciach je povinný zaplatiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 363,79 eur...“

K právomoci ústavného súdu konať vo veci sťažovateľky a o sťažnosti rozhodnúť sťažovateľka uvádza, že tá je daná, a to aj napriek tomu, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala dovolanie v súlade s § 237 ods. 1 písm. f) OSP. Je totiž toho názoru, že „judikatúra súdov ohľadne prípustnosti dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP z dôvodu nepreskúmateľnosti rozhodnutia nie je jednotná a závisí od konkrétnych okolností daného prípadu, preto sťažovateľka nemôže dovolanie s istotou považovať za účinný prostriedok nápravy jej porušených práv“.

II.

Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd v súvislosti so skúmaním podmienok konania o podanej sťažnosti v rámci jej predbežného prerokovania zistil, že sťažovateľka podala proti napadnutému rozsudku krajského súdu 3. februára 2016 dovolanie, o ktorom najvyšší súd do dňa predbežného prerokovania sťažnosti nerozhodol. Konanie o dovolaní sťažovateľky proti napadnutému rozsudku krajského súdu je vedené najvyšším súdom pod sp. zn. 6 Cdo 103/2016.

Pri posudzovaní sťažnosti ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity, na ktorom je založená jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorej uplatnenie nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04).

Ústavný súd odkazuje aj na svoju doterajšiu judikatúru (m. m. IV. ÚS 177/05), podľa ktorej vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon

sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov, nemožno rozumieť už samotné podanie posledného z nich oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom. V okolnostiach prípadu sťažovateľka podaním dovolania, ako aj podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vedome vytvorila stav, keď by o jej veci mali súbežne rozhodovať dva orgány súdneho typu (najvyšší súd ako dovolací súd a ústavný súd), čo nie je v podmienkach právneho štátu rešpektujúceho princíp právnej istoty prijateľné. Vzhľadom na skutočnosť, že uplatnenie právomoci dovolacieho súdu vo veci sťažovateľky predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu, možno považovať podanie sťažnosti ústavnému súdu ešte pred rozhodnutím dovolacieho súdu ako predčasné (m. m. IV. ÚS 142/2010, IV. ÚS 467/2013).

Ústavný súd pripomína, že aj pod vplyvom judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vo svojej rozhodovacej činnosti zastáva názor (napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 289/09), podľa ktorého v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je takáto sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní. Zároveň ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre uvádza (napr. m. m. I. ÚS 184/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 239/09, IV. ÚS 49/2010, IV. ÚS 453/2010), že lehota na prípadné podanie sťažnosti po rozhodnutí o dovolaní sa považuje v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu, s výnimkou prípadov, keď to konkrétne okolnosti veci zjavne vylučujú. Nie je preto dôvodné, aby sťažovateľ v prípade podania dovolania podal zároveň aj sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, pretože aj za predpokladu, že by dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné, nemožno sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy smerujúcu proti rozhodnutiu, ktoré predchádzalo rozhodnutiu dovolacieho súdu, odmietnuť pre jej oneskorenosť (porovnaj k tomu aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 8. 11. 2007 vo veci Soffer proti Českej republike, sťažnosť č. 31419/04, alebo rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, a jeho body 51, 53, 54).

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľky uplatnením zásady *ratio temporis* odmietol ako neprípustnú podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi uplatnenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. septembra 2016